

TERESA SERAFIN

Wyższa Szkoła Edukacji Integracyjnej i Interkulturowej w Poznaniu

Dziecko z chorobą przewlekłą w systemie oświaty

ABSTRACT: Serafin Teresa, *A child with the chronic illness in the education system* [Dziecko z chorobą przewlekłą w systemie oświaty]. Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej, nr 3, Poznań 2013. Pp. 45–67. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-2721-2. ISSN 2300-391X.

Article with the chronic illness in the school system shows a sectioned regulations relating to the provision of medical and psycho-educational school environment. Draws attention system chronically ill children can attend any school perimeter and get in the psycho-pedagogical assistance and identifies principles for implementing this aid, and for those children and yang people with the panel public psychological and pedagogical issued judgment about the need for individual teaching – they can purse teaching in the place of residence or in the separate room in the school – if it is clear the recommendations of the judgment. However, for children who need to be hospitalized organized learning activities and special care in schools operating in this therapeutic entities.

KEY WORDS: child chronically ill, individual teaching, hospitalization – special school in the subject medicinal diagnosis

Wstęp

Dzieci i młodzież podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu na równi ze swoimi rodzicami na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹. Dzieci

¹ Art. 27 ust. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.).

oraz młodzież spełniające obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także kształcące się w szkołach ponadgimnazjalnych obejmuje się profilaktyczną opieką zdrowotną w środowisku nauczania i wychowania zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą² do ukończenia nauki. Ponadto, z ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym³ wynika, że każdy, kto zauważy osobę czy osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę swoich możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Z kolei medyczne czynności ratunkowe, w rozumieniu wymienionych przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zaliczane są do świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych przez jednostki systemu zdrowia.

W obowiązującym systemie prawnym placówki oświatowe (między innymi przedszkola i szkoły) nie mają stosownych uprawnień do realizacji zadań z zakresu opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą⁴. Równocześnie przepisy prawne określające bardziej ogólnie⁵ i szczegółowo⁶ funkcjonowanie systemu oświaty stanowią, że w Polsce kształcenie i wychowanie jest zapewniane wszystkim obywatelom, ze szczególnym wskazaniem na dzieci i młodzież

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz.U. Nr 139, poz. 1133).

³ Art. 4 Ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.).

⁴ Art. 4 Ustawy z dnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89).

⁵ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

⁶ Akty wykonawcze wydane w drodze rozporządzeń przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na podstawie delegacji wynikających z właściwych artykułów wymienionej ustawy o systemie oświaty.

w wieku od 3 do 18 lat, z tym że obowiązkową edukacją obejmuje się dzieci od 5. lub 6. roku życia do ukończenia lat 18. Rekrutacja uczniów do przedszkoli i szkół publicznych wszystkich typów oparta jest na zasadzie powszechnej dostępności (art. 7 ust. 1 wspomnianej ustawy o systemie oświaty).

Z zestawienia tych norm wynika, że wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do kształcenia się, bowiem system oświaty zapewnia:

- a) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych,
- b) korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej,
- c) wychowanie i opiekę odpowiednie do wieku i osiągniętego rozwoju.

Równocześnie te same przepisy wymieniają trzy grupy dzieci i młodzieży:

- 1) z niepełnosprawnością,
- 2) niedostosowane społecznie,
- 3) szczególnie uzdolnione.

Dwie pierwsze grupy w systemie oświaty mają zapewnioną możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, w tym opiekę nad uczniami z niepełnosprawnościami przez umożliwianie im realizowania kształcenia w formie zindywidualizowanego procesu, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych. Natomiast uczniom szczególnie uzdolnionym zapewnia opiekę i umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie.

Dzieci i młodzież w procesie rozwoju podlegają różnym wpływom (pozytywnym i negatywnym) oraz zdarzeniom losowym, które mogą oddziaływać na ich harmonijny rozwój psychofizyczny lub stan zdrowia. Niektóre dzieci są w stanie poradzić sobie z trudną sytuacją życiową, u innych dzieci ta sama sytuacja może powodować poddanie się i utratę nadziei. Z koncepcji *resilience* (oznaczającej, w bardzo telegraficznym skrócie, pozytywną adaptację do

warunków życia i regenerację sił mimo występujących w procesie rozwoju zdarzeń traumatycznych lub innych przeciwności losu) wynika, iż również stan zdrowia dziecka może mieć wpływ na jego zachowanie, kompetencje i zdrowie psychiczne, gdyż tworzy niekorzystne warunki dla jego rozwoju i funkcjonowania. Z obserwacji dzieci obowiązanych do spełniania obowiązku szkolnego wiemy, że ich stan zdrowia może być powodem: (a) hospitalizacji, (b) nieuczęszczania do szkoły na podstawie zaświadczenia lekarskiego zalecającego indywidualne nauczanie w domu, a tym samym izolowania od rówieśników, (c) uczęszczania do szkoły i narażania się na silny stres. Może to prowadzić do: spadku aktywności życiowej, obniżenia negatywnego spostrzegania siebie, nienawiązywania relacji społecznych, obniżenia sprawności psychomotorycznej. Choroba może też powodować przewartościowanie priorytetów, zacieśnienie więzi rodzinnych, opanowanie i szybszą dojrzałość emocjonalną oraz rozwój empatii. Po zakończeniu leczenia jedne dzieci i młodzież wracają do dobrego lub stosunkowo dobrego funkcjonowania w środowisku szkolnym, a inne mogą mieć nadal indywidualne potrzeby wspierania ich w nauce (po przeżyciu silnie stresującego zdarzenia). Konsekwencje choroby dziecka dotyczą także innych członków rodziny, bowiem rodzice podporządkowują swoje potrzeby (okresowo) potrzebom chorego dziecka. Aby przeciwdziałać długiej absencji w szkole dzieci i młodzieży, którym stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola czy szkoły, w systemie oświaty została stworzona, dla dzieci objętych obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego oraz uczniów spełniających obowiązek szkolny i obowiązek nauki, forma indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania⁷ oraz, w przypadku konieczności leczenia w podmiocie zamkniętym, możliwość pobierania nauki w szkole działającej w szpitalu, w którym dziecko jest leczone⁸. Z przepisów

⁷ Tamże, odnośnik 5 (art. 71b ust. 1a ustawy o systemie oświaty).

⁸ Tamże (art. 71c ust. 1. Podmiot leczniczy, a także jednostka pomocy społecznej, w których zorganizowana jest szkoła specjalna, zapewniają korzystanie z po-

regulujących funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej wynika, że każdy szpital uzdrowiskowy, sanatorium i prewenterium uzdrowiskowe udzielające świadczeń opieki zdrowotnej dzieciom i młodzieży objętym obowiązkiem szkolnym oraz obowiązkiem nauki są obowiązane do zapewnienia im warunków do nauczania i wychowania⁹. Funkcjonowanie przedszkoli i szkół w podmiotach leczniczych uzależnione jest od potrzeb hospitalizowanych dzieci i młodzieży oraz od wskazań lekarzy prowadzących ich leczenie. Jeżeli dzieci przebywają na leczeniu dłużej niż dziewięć dni, wówczas mogą uczęszczać na zajęcia edukacyjne prowadzone przez szkołę zorganizowaną w podmiocie leczniczym bez konieczności uzyskiwania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, mimo że szkoła – z racji odmiennej organizacji pracy – nazywa się szkołą specjalną.

Zakres i zasady prowadzenia nauczania w szkołach funkcjonujących w podmiotach leczniczych określa wspomniana ustawa o systemie oświaty¹⁰. Z definicji zawartych w tej ustawie (art. 3 ust. 1a pkt b) wynika, że przez szkołę lub oddział zorganizowany w podmiocie leczniczym w celu kształcenia dzieci i młodzieży przebywających w tym podmiocie należy rozumieć jednostki organizacyjne, w których stosuje się odpowiednią organizację kształcenia oraz specjalne działania opiekuńczo-wychowawcze. Są one zorganizowane spójnie z przepisami rozporządzenia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w tej sprawie¹¹. Zgodnie z danymi staty-

mieszceń w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych i wychowawczych. Warunki korzystania z pomieszczeń oraz ponoszenia kosztów ich utrzymania określa umowa zawarta pomiędzy podmiotem, w którym zorganizowana jest szkoła a organem prowadzącym szkołę).

⁹ Art. 12 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1399 z późn. zm.).

¹⁰ Tamże, odnośnik nr 5 art. 71c.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej (Dz.U. poz. 380).

stycznymi wynikającymi z systemu informacji oświatowej, stan na 30 września 2010 r., wynika, że w zakładach opieki zdrowotnej i w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego funkcjonowało 257 przedszkoli i szkół, w których uczyło się około 10 928 uczniów, w tym:

- 38 przedszkoli – 1157 dzieci,
- 112 szkół podstawowych – 5761 uczniów,
- 91 gimnazjów – 3462 uczniów,
- 15 liceów ogólnokształcących – 521 uczniów,
- 1 liceum profilowane – 27 uczniów.

Inaczej przedstawia się sytuacja uczniów przewlekle chorych pozostających w domu. Podstawą organizowania przez dyrektora przedszkola lub szkoły indywidualnego nauczania dla dziecka, któremu stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola czy szkoły, jest orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym w poradni specjalistycznej¹². Nauczanie to, kierując się przepisami rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania¹³, organizuje dyrektor w porozumieniu z organem prowadzącym.

Przedstawione przekrojowo normy prawne obowiązują w każdym typie i rodzaju szkoły. Tymczasem w kwietniu 2013 r. otrzymałam¹⁴ od respondentów między innymi pytania dotyczące problematyki indywidualnego nauczania:

¹² Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. Nr 173, poz. 1072).

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. Nr 175, poz. 1086).

¹⁴ Autorka jest zatrudniona w charakterze eksperta i udziela odpowiedzi na pytania przydzielone przez portal ABC prawo oświatowe.

1. „Uczeń szkoły zawodowej ma **przyznane nauczanie indywidualne ze względu na niedosłuch**. Czy taki uczeń może mieć w klasie trzeciej przedmioty ogólne, które w normalnym trybie kończą się w klasie drugiej?”
2. „Czy przydział nauczania indywidualnego ma być dokonywany na podstawie **decyzji administracyjnej dyrektora szkoły**, czy nie wystarczy zmiana organizacji arkusza pracy szkoły i pisemne określenie organu prowadzącego o wymiarze godzin przydzielonych uczniowi?”
3. „Czy dla dziecka nauczanego indywidualnie **należy zorganizować oddział?**”

Z treści pytań wynika jednoznacznie, że osoby zainteresowane nie potrafiły właściwie odczytać przepisów prawnych określonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Przyjmując hipotetyczne założenie, że nadal w szkołach istnieje problem związany z organizowaniem indywidualnego nauczania także przez innych dyrektorów szkół różnych typów, w niniejszym artykule podjęłam temat rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych z powodu choroby przewlekłej i organizowania dla ucznia wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Celem tej publikacji jest przedstawienie w jednym opracowaniu obowiązujących norm prawnych pozwalających uczniom z przewlekłymi chorobami uczestniczyć w procesie nauczania także w okresach zaostrzenia dolegliwości uniemożliwiających im udział w obowiązkowych zajęciach dydaktyczno-wychowawczych w szkole.

Zasady przyjmowania ucznia przewlekle chorego do przedszkola i szkoły

Dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki sprawuje opiekę nad uczniami i stwarza warunki do harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne oraz kieruje i reprezentuje je na zewnątrz (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3). Dyrektor przedszkola decyduje o przyjęciu dziecka przewlekle chorego do

przedszkola wybranego przez rodziców¹⁵, z tym że w przypadku obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dyrektor przedszkola obwodowego musi przyjąć dziecko przewlekle chore do przedszkola. Taki tryb postępowania wynika z przepisów ustawy o systemie oświaty (kontrolowanie spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego należy do zadań dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, art. 14b ust. 2 ustawy o systemie oświaty). Zgodnie z nimi dopiero obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego jest włączony do zakresu zadań realizowanych przez dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, związanych z kontrolowaniem spełniania tego obowiązku. Również szkoły obwodowe są obowiązane do przyjęcia w poczet uczniów dziecka przewlekle chorego (art. 15, 16 i 19 oraz 20a ust. 5 ustawy o systemie oświaty). O przyjęciu dziecka przewlekle chorego do szkoły poza rejonem decyduje dyrektor szkoły.

Indywidualne obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne lub indywidualne nauczanie przeznaczone jest wyłącznie dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola bądź szkoły. Orzeczenia o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego oraz o potrzebie indywidualnego nauczania wydają zespoły orzekające, działające w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, na wniosek rodziców. Jeżeli dziecko z niepełnosprawnością cierpi jednocześnie na chorobę przewlekłą, wówczas rodzice składając wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, składają również odrębny wniosek o wydanie orzeczenia o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego albo o potrzebie indywidualnego nauczania. Do wydania tego orzeczenia niezbędna jest informacja o stanie zdrowia dziecka wydana przez lekarza w formie zaświadczenia. W zaświadczeniu lekarz powinien

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz.U. Nr 26, poz. 232 z późn. zm.).

określić, czy stan zdrowia dziecka uniemożliwia, czy znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, okres – nie krótszy jednak niż 30 dni – w którym uczeń nie uczęszcza do przedszkola lub szkoły, rozpoznanie choroby bądź innej przyczyny powodującej, że stan zdrowia dziecka uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola czy szkoły. Kiedy stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia mu uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, lekarz powinien określić zakres, w jakim dziecko może brać udział w zajęciach, w których realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego. Organizowane są one w grupie wychowawczej lub indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu w przedszkolu. Powinien także podać zakres, w jakim uczeń, któremu stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, może brać udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych organizowanych z oddziałem w szkole lub indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu w szkole. Jeżeli potrzeba wydania orzeczenia o konieczności indywidualnego nauczania dotyczy ucznia szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie, wnioskodawca do wniosku o wydanie tego orzeczenia dołącza zaświadczenie określające możliwość dalszej realizacji praktycznej nauki zawodu, wydane przez lekarza medycyny pracy. Zespół orzekający poradni określa: zalecane warunki realizacji potrzeb edukacyjnych oraz możliwości uczestniczenia ucznia w życiu przedszkola lub szkoły, formy stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania, rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron ucznia oraz inne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W orzeczeniu wydawanym dla ucznia, którego stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, zespół orzekający określa zakres, w jakim może on brać udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, podczas których realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego lub kształcenia ogólnego, organizowanych z oddziałem w przedszkolu lub w szkole bądź indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu w przedszkolu lub w szkole. Natomiast w przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie z orzeczenia o potrzebie indywi-

dualnego nauczania powinno wynikać także wskazanie możliwości dalszej realizacji praktycznej nauki zawodu.

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego oraz orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydawane jest na czas określony, wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia dziecka, nie krótszy jednak niż 30 dni. W przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wydawane jest na czas określony, wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia ucznia, nie krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż rok szkolny. Zespół wydaje orzeczenie na druku określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (wzór orzeczenia patrz załącznik do niniejszego opracowania).

Rozważania powyższe oznaczają, że aby dyrektor mógł zorganizować indywidualne przygotowanie przedszkolne lub indywidualne nauczanie dla dziecka przewlekle chorego, jego rodzice powinni przedstawić wydane przez zespół orzekający, działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania. Nie ma potrzeby wydawania przez dyrektora szkoły, do której uczęszcza uczeń przewlekle chory, decyzji w sprawie dotyczącej przydziału uczniowi indywidualnego nauczania, jak często jest sugerowane w opracowaniach publikowanych w Internecie. Z art. 71b ust. 5c i 5d wynika bowiem, że jeżeli uczeń ma orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania/indywidualnego przygotowania przedszkolnego, **dyrektor organizuje takie nauczanie** w porozumieniu z organem prowadzącym.

Organizowanie indywidualnego nauczania

Indywidualne nauczanie jest formą realizacji procesu kształcenia przeznaczoną dla dzieci i młodzieży obowiązanych do spełniania rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, których stan zdrowia uniemożliwia im uczest-

niczenie w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych razem z kolegami w klasie (na przykład z powodu przewlekłej choroby lub po urazie, wypadku, operacji itp.). Indywidualnym nauczaniem nie mogą być objęte dzieci i młodzież z niepełnosprawnością sensoryczną lub z upośledzeniem umysłowym z powodu tych niepełnosprawności; natomiast gdy u tych dzieci lekarz rozpozna chorobę i stwierdzi równocześnie, że ich stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, wówczas również dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mogą być objęte indywidualnym nauczaniem, ale jedynie ze względu na chorobę.

Nie może być również podejmowane organizowanie takiego nauczania bez orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania wydanego przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej albo przedłużanie lub skracanie okresu indywidualnego nauczania prowadzonego zgodnie z obowiązującymi przepisami. Istotnym elementem wykonywania zadań nauczycielskich jest prowadzenie obserwacji pedagogicznych i rozpoznawanie potrzeb uczniów.

W indywidualnym przygotowaniu przedszkolnym realizuje się treści wynikające z podstawy programowej wychowania przedszkolnego, dostosowane do potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka, w indywidualnym nauczaniu natomiast treści wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowego planu nauczania danego typu i rodzaju szkoły, dostosowane do potrzeb oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Zajęcia z przedszkolakiem i z uczniem klas I-III prowadzi nauczyciel, któremu dyrektor powierzy to zadanie. Indywidualne nauczanie uczniów klas starszych prowadzi kilku nauczycieli szkoły.

W zależności od zaleceń wynikających z orzeczenia wydanego przez zespół orzekający zajęcia indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub zajęcia indywidualnego nauczania mogą być prowadzone w: miejscu pobytu ucznia, domu rodzinnym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jeżeli natomiast z orzeczenia wynika, że powodem

jego wydania jest stan zdrowia znacznie utrudniający uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, wówczas zajęcia mogą być organizowane w zakresie określonym w orzeczeniu albo z grupą wychowawczą w przedszkolu, albo w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub z oddziałem w szkole czy indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu w przedszkolu lub w szkole. W orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania mogą być wskazane okoliczności, które uzasadnią na przykład możliwość uczestniczenia w niektórych zajęciach razem z grupą szkolną. **Regulacja taka zawarta jest** w § 6 rozporządzenia w sprawie indywidualnego nauczania. Stanowi ona, że na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania, wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, dyrektor ustala zakres, miejsce i czas prowadzenia zajęć indywidualnego nauczania oraz formy i zakres pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Dla rozwoju każdego dziecka, a dla dziecka przewlekle chorego w szczególności, ważne są kontakty społeczne. W celu integracji ze środowiskiem dzieci i młodzieży objętych indywidualnym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem z powodu stanu zdrowia znacznie utrudniającego uczęszczanie do przedszkola lub szkoły i zapewnienia im pełnego osobowego rozwoju dyrektor, w miarę możliwości, uwzględniając aktualny stan zdrowia i zalecenia zawarte w orzeczeniu, organizuje różne formy uczestniczenia w życiu przedszkola lub szkoły, w szczególności umożliwi im udział w zajęciach pozalekcyjnych, uroczystościach i imprezach szkolnych.

Dzięki przyjaznej, życzliwej atmosferze tworzonej przez kadrę pedagogiczną przedszkoli i szkół oraz dzięki patrzeniu na dziecko z przewlekłą chorobą jak na ucznia, któremu należy udzielić wsparcia w nauce i w funkcjonowaniu szkolnym, a nie przez pryzmat choroby, można przywrócić mu poczucie własnej wartości i umożliwić nawiązywanie relacji koleżeńskich.

Z powyższych rozważań wynika, że jeżeli rodzice przedłożą w przedszkolu lub szkole orzeczenie o potrzebie indywidualnego przygotowania przedszkolnego/nauczania wydane dla dziecka

przez zespół orzekający działający w poradni psychologiczno-pedagogicznej, **dyrektor organizuje** to nauczanie, kierując się przepisami ustawy o systemie oświaty oraz rozporządzenia w sprawie sposobu organizowania indywidualnego nauczania.

W terminie „**organizować**”, zgodnie definicją zamieszczoną w *Słowniku języka polskiego* (Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012, wyd. 3.), zawarte są następujące znaczenia:

- 1) „planować i koordynować poszczególne etapy jakichś działań”,
- 2) „tworzyć zespół do wspólnego działania lub zakładać instytucję, organizację itp.”,
- 3) „być czynnikiem, od którego zależy układ i funkcjonowanie elementów jakiejś całości”.

Zatem, sposób działania podejmowany w ramach organizowania indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania przez dyrektora powinien uwzględniać poszczególne etapy zapewniające wykonanie zaleceń oraz warunków realizacji potrzeb edukacyjnych dziecka określonych w orzeczeniu, w tym:

- 1) ustalenie zakresu kształcenia ogólnego i miejsca, w którym to kształcenie ma być realizowane – dyrektor, na wniosek nauczyciela prowadzącego zajęcia indywidualnego nauczania, może zezwolić na odstąpienie od realizacji niektórych treści nauczania objętych obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi stosownie do możliwości psychofizycznych ucznia i warunków miejsca, w którym organizowane są zajęcia indywidualnego nauczania,
- 2) ustalenie czasu realizacji nauczania w rozumieniu liczby dni w tygodniu (co najmniej dwa dni dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas I-III, a co najmniej trzy dni dla uczniów klas pozostałych) oraz czas określony w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania w zależności od stanu zdrowia dziecka,
- 3) powierzenie nauczania jednemu lub kilku nauczycielom w zależności od wieku i etapu edukacyjnego dziecka,

- 4) ustalenie tygodniowego wymiaru godzin w zależności od etapu edukacyjnego – dla dzieci przedszkolnych od 4 do 6 godz.,
- 5) ustalenie formy i zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, na przykład zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych) oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym,
- 6) utworzenie zespołu nauczycieli i specjalistów współpracujących z sobą i rodzicami dziecka podczas realizacji procesu kształcenia i zajęć wspierających ucznia w nauce (pomocy psychologiczno-pedagogicznej).

Organ prowadzący, z którym dyrektor uzgadnia organizację indywidualnego nauczania, nie ma prawa nie wyrazić zgody na prowadzenie tych zajęć, na przykład z uwagi na brak środków finansowych, bowiem indywidualne nauczanie dotyczy dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowi przedszkolnemu, szkolnemu i nauki¹⁶. Indywidualne nauczanie dzieci i młodzieży organizuje się na czas określony w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego nauczania.

Z informacji statystycznych dostępnych na stronie internetowej: <www.men.gov.pl> wynika, że w roku 2011 poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydały:

1079 orzeczeń o potrzebie indywidualnego przygotowania przed-

szkolnego,
35 199 orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania ogółem,
w tym:

- 14 351 dla uczniów szkół podstawowych,
- 13 307 dla uczniów gimnazjów,
- 7541 dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów z powodu choroby

Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka na podstawie danych GUS ponad 20%

¹⁶ Tamże, odnośnik 5, art. 15.

populacji dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 19 lat cierpi na długotrwałe problemy zdrowotne. Dzieci przewlekle chore mają takie same potrzeby psychiczne i fizyczne, jak dzieci zdrowe; były i są traktowane w systemie oświaty jak uczniowie sprawni, mają prawo do równego traktowania. Przestrzeganie praw ucznia przewlekle chorego oraz zapewnienie kompetentnej opieki psychologiczno-pedagogicznej na terenie przedszkola i szkoły należy do obowiązków dyrektora szkoły oraz nauczycieli, natomiast zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w przedszkolu i w szkole do obowiązków organu prowadzącego.

Nie wszystkie dzieci chore uczęszczające do przedszkola i szkoły mają orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania, ale mogą mieć opinię wydaną przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną¹⁷ w sprawie na przykład wskazania zakresu pomocy związanej z kształceniem i wychowaniem. Jeżeli uczeń nie ma dokumentu wydanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (ani orzeczenia, ani opinii o specyficznych potrzebach edukacyjnych), nauczyciele i specjaliści prowadzący zajęcia w procesie nauczania mają obowiązek rozpoznawania indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży, między innymi z powodu choroby przewlekłej, na podstawie rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁸. Przede wszystkim nauczyciel powinien stworzyć w klasie atmosferę akceptacji wszystkich dzieci, ustalić zasady współpracy z dzieckiem chorym oraz udzielać dziecku choremu wsparcia w nadrobieniu zaległości spowodowanych gorszym samopoczuciem. Konieczność rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych oraz możliwości edukacyjnych przez zespół nauczycieli prowadzących zajęcia z danym ucz-

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U., poz. 199).

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

niem, w każdym typie oraz rodzaju przedszkola i szkoły, obowiązuje od 1 września 2011 r. Czy obowiązki te są wypełniane, jest uzależnione od kwalifikacji nauczycieli oraz specjalistów zatrudnionych w przedszkolach i szkołach, a także od woli organów prowadzących do tworzenia warunków organizacyjno-finansowych i zatwierdzania zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazanych przez dyrektorów w arkuszach organizacyjnych. Powinien być utworzony zespół, złożony z wychowawcy, pedagoga, psychologa, pielęgniarki i innych nauczycieli, uzgadniający plan działań wspierających dziecko. Do współpracy powinni być zaproszeni rodzice, gdyż są oni ważnym źródłem informacji o stanie zdrowia dziecka i niezbędnych ograniczeniach wynikających z choroby. Niektórym rodzicom nauczyciel może udzielić wsparcia i wskazać na przykład instytucje lub osoby, do których mogą się zwrócić o pomoc, w tym poradnię psychologiczno-pedagogiczną dysponującą bazą adresową specjalistycznych placówek. Współpracując z rodzicami, nauczyciel, w celu wyrobienia samodzielności i poczucia sprawstwa u dziecka, może również zwrócić uwagę na niewyręczanie dziecka ze wszystkich obowiązków domowych i szkolnych oraz rozwijanie kontaktów z rówieśnikami (pozytywnie wpływających na jego samopoczucie i kompetencje społeczne).

W pracy z uczniami z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi, na przykład z powodu jednorodnych specyficznych potrzeb, mogą być zastosowane między innymi *klasy terapeutyczne*, z tym że objęcie ucznia nauką w klasie terapeutycznej wymaga opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej (§ 7 ust. 8). Nauka w klasie terapeutycznej oraz udział ucznia w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych i zajęciach specjalistycznych trwa do czasu zlikwidowania opóźnień edukacyjnych lub złagodzenia albo wyeliminowania zaburzeń stanowiących powód objęcia ucznia daną formą pomocy psychologiczno-pedagogicznej (§ 15).

Ten rodzaj pomocy, z uwzględnieniem wskazań lekarza dotyczących wymagań zdrowotnych dziecka, organizuje się na podstawie opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Opinia ta ma na celu poinformowanie, między innymi dyrektora szkoły, o zakresie potrzebnej dziecku pomocy medycznej oraz wskazanie warunków, których spełnienie poprawi komfort psychiczny ucznia. Istotna może być na przykład liczebność oddziału, do którego ten uczeń uczęszcza, usytuowanie oddziału w budynku szkolnym lub wyposażenie szkoły w „sprzęt” dostosowany do jego potrzeb zdrowotnych. Opinia może również zawierać wskazanie do uczęszczania dziecka do klasy integracyjnej, wówczas należy je zaliczyć do grupy uczniów sprawnych.

Jeżeli uczniowie przewlekle chorzy mają orzeczenie powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności¹⁹ - wskazujące rodzaj schorzenia, mimo że w systemie oświaty te orzeczenia nie obowiązują - to nauczyciele powinni zainteresować się funkcjonowaniem tego ucznia w klasie i ewentualnie zorganizować dla niego wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.

Z informacji przygotowanej przez ministra zdrowia na temat opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym, z uwzględnieniem uczniów przewlekle chorych w szkołach ogólnodostępnych, w styczniu 2011 r.²⁰ wynika, że najczęstszymi chorobami przewlekłymi u dzieci w wieku od 5 do 18 lat są: nowotwory (6293 dzieci), niedokrwistości (33 175), choroby tarczycy (35 247), cukrzyca (12 362), niedożywienie (26 545), otyłość (116 046), zaburzenia odżywiania (17 408), padaczka (33 094), mózgowo porażenie dziecięce (16 833), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (288 305), choroba nadciśnieniowa (20 486), alergie (264 829), zniekształcenia kręgosłupa (389 900), choroby układu moczowego (43 676).

¹⁹ Powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności działa na podstawie Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), a dzieciom do lat 16 wydaje orzeczenia zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16. roku życia (Dz.U. Nr 17, poz. 162 z późn. zm.).

²⁰ Informacja przedstawiona podczas posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki.

Przedstawione informacje pokazują, na jak różne choroby cierpią uczniowie. Każda z tych chorób niesie szereg ograniczeń i powoduje określone skutki dla funkcjonowania dziecka oraz wpływa na jego: kondycję psychofizyczną, możliwości intelektualne, możliwość uczenia się, pamięć, koncentrację uwagi oraz stan emocjonalny. Wymaga to rozpoznawania potrzeb edukacyjnych, tworzenia warunków sprzyjających ich zaspokajaniu. Natomiast profesjonalną opiekę medyczną na terenie szkoły uczniom przewlekłe chorym mogą zapewnić tylko osoby legitymujące się odpowiednimi kwalifikacjami, to jest pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania oraz/lub lekarz.

Podsumowanie

Klasa szkolna może uczyć tolerancji, dialogu, porozumienia, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych na zasadzie mediacji, solidarności, przyjaźni i wielu jeszcze innych pozytywnych kompetencji społecznych. Jednak aby tak się stało, nauczyciele i wychowawcy powinni poznać swoich uczniów i zadbać o stworzenie takiej atmosfery, która będzie służyć ich rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb.

Codzienna praktyka nauczycielska nierzadko rozmija się z tym, o czym mówi teoria pedagogiczna albo przepisy prawa oświatowego, bowiem nauczyciele legitymują się przygotowaniem do realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego z zakresu poszczególnych przedmiotów określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a nie przygotowaniem do diagnozowania możliwości rozwojowych i potrzeb edukacyjnych oraz tworzenia programów zaspokajających te potrzeby.

Zmiany wprowadzane ostatnio w systemie oświaty w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w środowisku nauczania spowodowały rosnące zainteresowanie rodziców i nauczycieli szeroko rozumianą problematyką specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz ich identyfikacji. Wiąże się to z zagad-

nieniami dotyczącymi nowych obowiązków nakładanych przez normy prawne na nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w szkołach ogólnodostępnych oraz z koniecznością diagnozowania potrzeb uczniów i indywidualizowania procesu nauczania. Powoduje to ilościowy przyrost liczby uczniów, którzy wymagają różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zmiany jakościowe związane z koniecznością tworzenia zespołów nauczycieli do opracowywania planów działań wspierających uczniów, a także konsekwentnej współpracy zespołowej wszystkich nauczycieli uczestniczących w procesie nauczania. To z kolei wiąże się z dostosowaniem kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela oraz z kwalifikacjami wymaganymi od nauczycieli.

Przedstawione w artykule normy prawne wskazują, że uczniowie przewlekle chorzy w systemie oświaty mogą uzyskać pomoc psychologiczno-pedagogiczną, jednak nie mają zapewnionej opieki zdrowotnej. Oznacza to, że działania prozdrowotne realizowane przez szkoły pozwalają jedynie na zapewnienie kształcenia i opieki pedagogicznej nad dzieckiem podczas pobytu w szkole. Właściwą opiekę nad dzieckiem chorym mogą realizować jedynie pracownicy zatrudnieni w podmiotach medycznych.

Jest to jeden z przykładów niespójności oraz niekonsekwencji oczekiwań twórców przepisów prawa oświatowego zarówno w odniesieniu do zapewnienia właściwego poziomu rozpoznania potrzeb edukacyjnych, jak również adekwatnej organizacji indywidualizowanej pomocy i wsparcia uczniów w procesie nauczania.

W moim odczuciu powinno to stanowić przyczynek do realizacji projektów badawczych w tych obszarach i do innej organizacji systemu oświaty.

Bibliografia

Informacje Ministra Zdrowia pt. *Opieka zdrowotna nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym z uwzględnieniem uczniów przewlekle chorych w szkołach ogólnodostępnych*, przedstawione w styczniu 2011 r. Sejmowej Komisji Edukacji i Nauki.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz.U. Nr 26, poz. 232 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. Nr 173, poz. 1072).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. Nr 175, poz. 1086).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U., poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej (Dz.U., poz. 380).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U., poz. 532).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16. roku życia (Dz.U. Nr 17, poz. 162 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz.U. Nr 139, poz. 1133).
- Strona internetowa: <men www.gov.pl>.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1399 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.).

Załącznik

Wzór

.....
 (pieczęć poradni, miejscowość, data)

ORZECZENIE NR

**o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania
 przedszkolnego/indywidualnego nauczania**

Działając na podstawie art. 71b ust. 3 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)

na wniosek
 (imię i nazwisko wnioskodawcy)

Zespół orzekający
 (nazwa i adres poradni)

w składzie:

..... – Przewodniczący Zespołu

.....

orzeka o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego/indywidualnego nauczania

(imię/imiona i nazwisko dziecka)

(data i miejsce urodzenia dziecka)

(adres zamieszkania dziecka)

(nazwa i adres przedszkola/szkoły)

.....

(imiona i nazwiska rodziców/prawnych opiekunów)

(adres zamieszkania rodziców/prawnych opiekunów)

w okresie*

z uwagi na stan zdrowia dziecka znacznie utrudniający/uniemożliwiający**

uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego

w szkole podstawowej/szkole

* Orzeczenie wydaje się na czas określony wskazany w zaświadczeniu o stanie zdrowia dziecka, wydanym przez lekarza, nie krótszy jednak niż 30 dni.

** Niepotrzebne skreślić.

Diagnoza

Zespół przedstawia diagnozę, w tym informacje o możliwościach rozwojowych dziecka i potencjale dziecka:

.....

.....

.....

.....

.....

Zalecenia

Zespół zaleca zastosować wobec dziecka (należy wskazać zalecane warunki realizacji potrzeb edukacyjnych, a także możliwości uczestniczenia dziecka w życiu przedszkola, formy stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania, rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron dziecka i inne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej; w przypadku dziecka, którego stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej, określa się zakres, w jakim dziecko może brać udział w zajęciach, w których realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego, organizowanych z grupą wychowawczą lub indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu w przedszkolu lub szkole):

.....

.....

.....

.....

.....

Uzasadnienie

Należy wskazać elementy diagnozy uzasadniające potrzebę objęcia dziecka indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem oraz uzasadnić zalecane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej i określić spodziewane efekty tej pomocy. W przypadku wydania nowego orzeczenia należy wskazać okoliczności, które zespół uznał za istotne dla rozstrzygnięcia oraz wyjaśnić powody, na podstawie których stwierdził potrzebę wydania nowego orzeczenia.

.....

.....

.....

.....

.....

U w a g a

Uchyła się*** orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego/indywidualnego nauczania nr z dnia wydane przez
Od niniejszego orzeczenia przysługuje wnioskodawcy odwołanie do Kuratora Oświaty w
za pośrednictwem zespołu orzekającego, który wydał orzeczenie, w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia.

.....
(podpis przewodniczącego zespołu orzekającego)

Otrzymuje

wnioskodawca

.....
(imię i nazwisko)

.....
(adres zamieszkania)

*** Dotyczy wydania nowego orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania.